

A photograph of a middle-aged man with short brown hair and glasses, wearing a dark blue pinstriped suit jacket, a light blue shirt, and a patterned tie. He is looking directly at the camera with a serious expression. The background is a blurred brick wall. The title 'RIKOS-
ASIAN-
AJAJA' is printed in large, bold, white, sans-serif capital letters on the right side of the cover.

RIKOS- ASIAN- AJAJA

KAARLE
GUMMERUS

VELI-PEKKA LEHTONEN

Tammi

**RIKOS-
ASIAN-
AJAJA**

**KAARLE
GUMMERUS**

VELI-PEKKA LEHTONEN

TAMMI
HELSINKI

Kirjan tekoa ovat tukeneet Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö,
Suomen asianajajaliiton säätiö sekä Suomen tiedetoimittajien liitto.

© Veli-Pekka Lehtonen, Kaarle Gummerus ja Tammi 2024

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-04-6497-4

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Hämeenkadulla.....	7
Hankala juttu eli Turun veitsihyökkäys.....	8
Vaarin toimisto	54
Pyynikintorin Essolla.....	60
Suuri vuosi 1995.....	69
Ensimmäinen henkikirkosjuttuni	78
Kettuterrieri ja hasiskauppiaan kuulustelu.....	110
Havainto huumejutun takarivistä.....	125
Tärkeät auktoriteetit.....	130
Saaran avustajana Aarnio-oikeudenkäynnissä	135
Karmein juttuni eli kahdeksanvuotiaan pojan tapaus	160
Kuolema kello yksi	178
Turkanen, revolverimies	197
Barettipäistä Isis-teloittajaa etsimässä.....	206
Turkin presidenttiä herjaamassa eli juttu, jossa piti välttää joutumasta oikeuteen	236
Vuoden valokeila	241
Voiko mielentilatutkimuksessa huijata?	251
Asiakas päättää, tunnemmeiko salin ulkopuolella.....	261
Tehtävä Afrikassa: sopivia rikoksia etsimässä	270
Epilogi	331
Kirjoittajan sana.....	333

HÄMEENKADULLA

Pikkupoikana tiesin, että maailmassa on asianajajia ja heillä omat toimistot.

Vaarini oli asianajaja. Myös isäni oli juristi, ja hänkin toimi asianajajana. Heidän kanssaan samassa asianajotoimistossa työskenteli myös Aino Vallila, isäni täti.

Muistan, miten Aino-täti aina tarjosi jääkaapista Jaffaa, jos asianajotoimistolle meni käymään. Käymään ei saanut kuitenkaan mennä liian usein, ettei häirinnyt aikuisia. Toimistossa Aino-täti oli kuitenkin varanotaari Vallila.

Tädin, isän ja vaarin toimisto sijaitsi Tampereella Hämeenkadulla. Saman Hämeenkadun varrella on myös asianajotoimisto, jossa minä työskentelen.

HANKALA JUTTU ELI TURUN VEITSIHÖKKÄYS

Vuonna 2017 Suomea puhutti veitsihyökkäys Turun kauppatorilla.

En alkuun arvannut, että veitsihyökkäys voisi liittyä miinuun mitenkään. Seurasin tapausta uutisista kuten muutkin. Mietin asianajajana vain sitä, että kenelle turkulaisista asianajajista tämä juttu ohjautuu eli kuka on puukottajan puolustajana oikeudessa. Samaa mieltä varmasti moni juristikollegani.

Onnettomuustutkintakeskus kirjoitti myöhemmin raporttiinsa tapahtumakuvauksen seuraavalla tavalla:

Perjantaina 18. elokuuta 2017 noin kello 16 marokkolainen 22-vuotias turvapaikanhakija puukotti Turun kauppatorilla seissyttä naista, tätä auttamaan tullutta miestä ja heti sen jälkeen lähellä ollutta toista naista. Puukottaja juoksi torin keskustan kautta Kauppiaskatua pitkin kohti Puutoria puukottaen kohtaamiaan henkilöitä.

Pian ensimmäisten puukotusten tapahduttua hätäkeskus sai useita hätäpuheluja. Hätäkeskus hälytti poliisin ja ensihoidon nopeasti. Hätäkeskukseen tuli seuraavan viiden minuutin aikana 64 hätäpuhelia, mikä ruuhkautti hätäkeskuksen.

Kauppatoria lähimpänä ollut poliisipartio oli Kauppatorilla puolessa minuutissa tehtävän saamisesta. Partio lähti tekijän perään paikalla olleiden osoittaessa puukottajan etenemissuunnan. Toinen poliisipartio oli linja-autoaseman läheisyydessä, mistä se lähti ajamaan Brahenkadun kautta kohti Kauppatoria. Partio havaitsi vastaan tulleen puukottajan, teki U-käännöksen, ajoi tekijän kiinni ja jalkautui. Poliisimies käskytti puukottajaa ja ampui häntä alaraajaan. Toinen poliisimies käytti etälamautinta. Puukottaja menetti toimintakykynsä, ja poliisipartio otti miehen kiinni noin kolmen minuutin kuluttua ensimmäisestä puukotuksesta.

Kaikki oli ohi nopeasti. Kolmessa minuutissa.

Tapaus sai paljon huomiota. Veitsihyökkäys tapahtui kauniina kesäpäivänä Suomen suurimpiin kuuluvan kaupungin keskustassa. Kaksi kuoli, kaikkiaan kahdeksan loukkaantui.

Kun vakava rikos tapahtuu, tutkinta aloitetaan heti. Myöhemmin asioita voi olla paljon vaikeampi selvittää, ja Turussa lähti iso pyörä pyörimään välittömästi tuona iltana. Poliisissa, sairaalassa, mediassa. Rikos oli niin huomiota herättävä ja poikkeuksellinen, että viranomaiset kohottivat valmiuttaan koko maassa joksikin aikaa.

Suurelle yleisölle poliisi tiedotti tapahtuneesta jo muutama tunti puukotussarjan jälkeen. Sisäministeriö johtaa Suomessa poliisitoimintaa, ja paikalla oli myös sisäministeri Paula Risikko. Samana iltana Turussa järjestettiin myös suruhartaus, johon osallistui eri uskontokuntien edustajia, ylintä poliisijohtoa, ministereitä sekä tasavallan presidentti. Sauli Niinistö piti tekoa järkyttävänä ja raukkamaisena.

Hyökkäystä seuranneen viikonlopun aikana poliisi ja muut viranomaiset painoivat töitä kuumeisesti. Todistajia kuultiin, vihjeitä tarkistettiin, kiinniotetun tekijän puhelimien tietoja pengottiin ja valvontakameroiden kuvia katsottiin. Poliisi teki paljon työtä selvittäääkseen, toimiko kiinniotettu mies yksin vai osana isompaa ryhmää. Nopeasti nousi esiin epäily, että teoissa voisi olla kyse terrorismista. Poliisi ei sitä halunnut julkisuudessa alkuun vahvistaa. Mediassa asiaa pidettiin kuitenkin suhteellisen selvänä. Vastaavat verityöt olivat muualta Euroopasta tuttuja: edeltävänä päivänä oli tehty terrori-isku Barcelonan keskustassa.

Turun tapaus pysyi uutisten pääaiheena monta vuorokautta. Sunnuntain *Aamulehdessä* tapahtumista raportoitiin kahdeksalla sivulla. Veitsihyökkäyksestä oli silloin kulunut kaksi päivää. ”Terroristien tarkoituksena on levittää pelkoa, sille ei saa antaa sijaa”, julisti lehden etusivu. Lehden julkaisemissa kuvissa näkyi surevia turkulaisia, laaja kynttilämeri sekä puolitankoon laskettu Suomen lippu.

Yhteen uutiskuvaan oli tallentunut kiinniottotilanne Brahenkadulla. Kuvassa näkyi poliisiautoja, poliiseja sekä puukottaja, joka makasi kuvan oikeassa reunassa maassa. Poliisimies painoi häntä katuun. Miehen vieressä katukivillä näkyi verta.

Meidän asianajotoimistomme oli tuolloin vasta muuttanut uuteen osoitteeseen Tampereella. Olimme luopuneet vaarini peruja olleesta toimistosta osoitteessa Hämeenkatu 27. Uusi toimisto oli löytynyt samasta talosta osoitteesta Näsilinnankatu 27. Osoitteesta huolimatta toimisto oli edelleen keskeisen Hämeenkadun varrella eli paikalla, jossa vaarini oppien mukaan toimistoa piti ehdottomasti pitää. Hämeen-

kadulla yksikään asianajotoimisto ei ole mennyt konkurssiin, kuului yksi vaarin viisauksista.

Muuttoruljanssin jälkeen oli ollut kiva viettää rauhallisempaa kesää, ja tuona viikonloppunakin olin kotona. Sää-tiedotus lupasi sunnuntaiksi poutaista säätä, navakkaa lounaistuulta ja 18 astetta lämmintä. Oli hyvä sää pihatöille. Ryhdyin ajamaan nurmikkoja. Kun kello oli lähestymässä puoltapäivää, tulin sisälle ruoanlaittoon. Olin jättänyt puhelimen ruohonleikkuun ajaksi lataukseen saunan pukuhuoneeseen ja tullessani vilkaisin luuria.

Yksi vastaamaton puhelu. Numero oli 0295-alkuinen.

Siitä tiesi, että soittaja on viranomainen. Puhelu olisi voinut tulla oikeudestakin tai joltain muulta viranomaiselta, mutta koska oli sunnuntai, tiesin varmaksi että soittaja oli poliisi. Näin numerosta myös, että soittaja ei ollut Tampereen poliisi vaan joku muu. Soitin takaisin. Rikosasianajaja on aina töissä, myös sunnuntaina, myös kesken ruohonleikkuun.

Poliisi kertoi puhelimesta, että Turkuun tarvittiin avustaja. Veitsihyökkääjälle.

Yleensä tällainen soitto tulee nopeasti sen jälkeen, kun epäilty on otettu poliisin hoteisiin. Nyt näin ei ollut. Poliisi oli pysäyttänyt Turun puukottajan ampumalla reiteen, ja siitä oli kulunut jo kaksi päivää. Miestä oli sen jälkeen hoidettu ampumavamman vuoksi sairaalassa tehohoidossa. Poliisin soitto tarkoitti sitä, että miehen kunto oli sellainen, että se mahdollisti kuulustelut.

Sain puhelussa kuulla rikosnimikkeet, joista puukottajaa epäiltiin: terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä murhista sekä terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä murhan yrityksistä.

En suostunut ottamaan juttua heti. Pyysin vartin miettimisaikaa. En siksi, että en olisi halunnut ottaa juttua vastaan, vaan siksi, että mietin mitä työ Turussa vaatisi. Paljon matkustamista, paljon poissaoloja kotoa, paljon työtä.

Mietin myös, mitä muita juttuja minulla ja muilla meidän toimistossamme oli työn alla. Syksy on aina asianajotoimistoissa kiireistä aikaa, kun oikeusistuimet palaavat lomilta ja uudet jutut alkavat. Tiesin että sekä omani että koko toimiston työtilanne menee uusiksi, jos jutun otan. Oli tärkeää varmistaa, että toimiston muut työt sujuisivat, jos otan työn Turussa vastaan. Arvelin, että homma voisi olla suuritöinen.

Vaimoni oli kotona. Kerroin hänelle, että Turussa tarvitaan avustajaa. Hän arvasi heti, mitä se tarkoitti. ”Meinaatko ottaa”, vaimo kysyi.

Ruohonleikkuu sai jäädä. Vapaapäivä loppui siihen paikkaan. Vaihdoin puutarhatöissä käyttämäni paidan, housut ja kengät pois. Vedin päälle vaatteet, joissa kehtasi mennä ihmisten ilmoille: siistin paidan, siistit housut ja siistin pukan. Ensitapaamisessa asiakkaan kanssa voi joskus olla eduksi, että asianajajalla on ihan tavalliset vaatteet. Se voi vähän lisätä ihmissläheisyyttä tapaamiseen. Otin salkkuni ja heitin sen autoon. Suuntasin kohti Turkuja ja turkulaista sairaalaa, jossa päämieheni odotti. Toimiston viestiryhmään naputin kollegoille, että maanantaina palaveri.

Poliisi on myöhemmin kertonut, että he joutuivat etsimään asianajajaa Turun veitsihyökkääjälle jonkin aikaa. Tavan mukaan poliisi oli kysynyt ensin puukottajalta itseltään, oliko hänellä mielessä jotakuta asianajajaa. Kun vastaus oli ollut ei, avustajan kartoittaminen jäi poliisille. Sain jälkepäin

kuulla, että turkulaiset kollegani olivat kieltäytyneet työstä, enkä siis ollut ensimmäinen, jolle soitettiin. Sitä en tiedä, olivatko turkulaiset kieltäytyneet työstä rikoksen laadun vuoksi vai jutun suuritöisyyden vuoksi vai jostain muusta syystä. Juttua oli sitten tarjottu myös asianajaja Markku Fredmanille Helsingissä. Hänellä oli kuitenkin väitöskirja kesken eikä mahdollisuutta ottaa juttua vastaan. Hän oli sitten ehdottanut poliisille minua.

Ymmärsin matkalla Turkuun, että lähdin tapaukseen nolliilta. Ymmärsin, että joudun perehtymään perin pohjin rikoslain terrorismipykäliin. Vastaavaa rikosjuttua minulla ei ollut koskaan ollut vaikka olin tehnyt asianajajan töitä jo parikymmentä vuotta.

Olin kaksi vuotta aiemmin päätynyt avustajaksi irakilaisveljesten suureen terrorismijuttuun. Suomeen tulleita veljeksiä syytettiin Isis-järjestön sotarikoksista ja joukkosurmasta Irakissa.

Turun jutussa ja irakilaisveljesten tapauksessa oli molemmissa kyse terrorismista, mutta samalla jutuilla oli merkittävä ero. Terrorismirikokset rajataan rikoslaissa tarkasti, ja veljesten kohdalla oli näyttänyt kohtuullisen selvältä, että kyse oli terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä veriteoista. Selvää se oli siksi, että Isis halusi kaataa Irakin hallinnon. Se jo pelkästään riitti tekemään teosta terroristisen. Vain tekijä oli ollut epäselvä, eli olivatko veljekset syyllisiä.

Turun tapauksessa asia oli toisin päin.

Tekijä oli selvillä, mutta teon tarkoitus oli epäselvä. Oikeudessa tultaisiin pohtimaan sitä, oliko hyökkäyksessä terroristinen tarkoitus vai oliko kyseessä sinänsä vakava, mutta muuten tavallinen henkirikos.

Kurvasin autoni Turun yliopistollisen keskussairaalan eli Tyksin pihaan, etsin parkkipaikan ja astuin sisään. Vastaanotossa minut yhytti poliisi, ja nousimme hissillä teho-osaston kerrokseen. Oikea huone oli helppo tunnistaa. Oven vieressä päivysti poliisi ympäri vuorokauden.

Teho-osaston huoneessa nuori mies makasi sängyllä vaaleansinisessä sairaala-asussa. Tumma tukka, olemus hennotoinen. Vasen käsi oli kiinni käsiraudalla sairaalan sängyssä. Asento ei ollut täysin makaava, sillä sängyn toinen pää oli koholla. Mies katsoi minua, kun tulin huoneeseen.

Kun uusi juttu alkaa, asianajajan edessä on useimmiten ihminen, jota ei tunne. Itse rikoksesta, olosuhteista tai motiiveista ei alussa tiedä paljoakaan. Poliisi kertoo aluksi vain nimen ja rikosnimikkeen, josta päämiestä epäillään, mutta ei muuta.

Ensimmäiseen tapaamiseen ei asianajaja oikein voi valmistautua, vaikka asianajajayhteisö nykyään korostaakin vuorovaikutusta ja asiakaskontaktin tärkeyttä. Ennen ensitapaamista voi vain arvailla, onko vastassa vihainen, mielis-televä tai kokonaan sulkeutunut päämies. Tai jotain muuta. On vain hypättävä kehään ja katsottava, mitä tapahtuu. Selvää on, että minkäänlaiseen terapointiin ei pidä lähteä. En usko, että yksikään päämieskään sitä odottaa. Päämiehensä eli asiakkaan arvostuksen asianajaja voi lunastaa vain yhdellä tavalla eli toimimalla jämäkästi ja ammattimaisesti.

Turun puukottaja on nimeltään Abderrahman Bouanane, mutta ensimmäisen kuulustelun aikaan häntä kutsuttiin nimellä Abderrahman Mechkah. Se nimi oli keksitty. Nuori mies oli kertonut viranomaisille maahan tullessaan väärän henkilöllisyyden. Tulosta oli siinä vaiheessa kulunut

15 kuukautta. Suomesta hän oli hakemassa turvapaikkaa. Hän oli valehdellut myös muita tietoja ja kertonut olevansa alaikäinen, mitä hän ei ollut. Puukotukset tehdessään hän oli 22-vuotias. Oikea nimi ja ikä paljastuivat poliisille tutkinnan kestäessä, kun hänen kotimaastaan Marokosta oli saatu Suomeen sormenjäljet.

Kerron tässä kirjassa, miten toimin kuulusteluissa ja oikeudenkäynnissä Bouananen kanssa. Olen saanut häneltä luvan kertoa myös henkilökohtaisesta yhteydenpidostamme. Yksi asianajotoiminnan perusedellytyksistä on luottamuksellisuus, joka koskee sekä salassa pidettävää aineistoa että muita tietoja, joita asianajaja on asiakkaalta saanut tietoonsa työtehtävässä. Näiltä osin käsittelen kirjassa muitakin oikeusjuttujani päämiehen luvalla.

Ensitapaamisessa, kun Bouanane makasi teho-osastolla, hän vaikutti tokkuraiselta ja hitaalta, kaikin puolin rauhalliselta. Kipulääke taisi vielä vaikuttaa. Teho-osaston lääkäri oli todennut, että lääkitys ei vaikuta kuulusteluun tai jos vaikuttaa niin hyvin vähän. Bouanane oli siis kuulemiskunnossa.

Kerroin hänelle nimeni. Kerroin olevani asianajaja. Oli tärkeää saada kontakti häneen ennen kuulustelun alkamista.

Ensitapaamisessa kerron aina päämiehelle roolistani asianajajana. Sanon, että tehtäväni on auttaa. Korostan päämiehille aina myös luottamuksellisuutta. Ilman luottamusta asiat menevät hankaliksi. Luottamusta on muun muassa se, että uskon mitä päämies kertoo. Kehotan häntä olemaan rehellinen minulle ja voin myös kehottaa olemaan kertomasta, jos hän ei jostain asiasta halua kertoa. Alkutilanteessa asianajaja on vain päämiehen kertomuksen varassa, mutta kuulustelujen ja muun esitutkinnan myötä

kuva kokonaisuudesta tietenkin tarkentuu. Luottamuksellisuutta on myös se, että puutun ilmiselviin päättömyyksiin. Huomautan päämiestä, jos hän väittää jotakin, mikä ei voi pitää paikkaansa. En voi työssäni asianajajana tarkoituksellisesti valehdella.

Kerroin Bouananelle myös, mistä häntä epäiltiin. Sitten sanoin, että olen tullut sinua avustamaan asiassa ja kysyin, haluaako hän, että näin toimitaan. ”Kyllä”, kuului Bouananen vastaus. Paikalla oli arabian tulkki. Se oli tärkeää. Oli hyvä, että mitään ei jää kielimuurin takia epäselväksi.

Bouanane puhui hiljaisella äänellä. Se jäi mieleen.

Selitin lisää perusasioita. Kerroin, mikä hänen asemansa on epäiltynä ja mitkä hänen oikeutensa ja velvollisuutensa ovat. Sitä en pysty arvioimaan, miten paljon hän pystyi asioita sisäistämään. Sanoin myös sen, ettei hänen tarvitse puhua omassa asiassa. Lopuksi annoin hänelle mahdollisuuden kysyä.

Yleensä tässä kohtaa saatetaan kysyä jotakin arkista ja konkreettista. Joku saattaa pyytää vaatteita vankilaan ja toinen toivoa, että soittaisin hänen äidilleen ja kertoisin, mitä on tapahtunut. Bouananen mielessä oli jotain ihan muuta.

”Teloitetaanko minut?” hän kysyi.

Sävy oli utelias.

Minulle kysymys tuli täytenä yllätyksenä. Sellaista ei ollut kukaan koskaan kysynyt.

Suomessa ei ole sellaista rangaistusta, sanoin. Suomessa on vain vankeusrangaistukset. Suomessa ei teloiteta ketään. Nuori mies käänsi päänsä pois. Huoneessa oli hiljaista.

Hän olisi voinut käyttäytyä toisinkin: olla helpottunut tai ilmaista muuten tyytyväisyyttään tuosta tiedosta. Mitään

sellaista en aistinut. Ilme oli toteava, ei muuta. Bouanane makasi sairaalan sängyssä vaiti.

Jälkeenpäin olen miettinyt, että oliko Bouanane pettynyt vastaukseeni. Emme koskaan palanneet keskusteluissamme tähän aiheeseen.

Pian huoneeseen saapui kaksi poliisia.

Yleensä poliisi järjestää kuulustelut poliisitaloilla kuulustelijoiden omissa työhuoneissa tai erillisissä kuulustelu-huoneissa. Joka tapauksessa poliisi haluaa jututtaa epäillyn aina ripeästi, jotta tutkinta edistyy. Kuulustelu tehdään joskus sairaalassakin, jos rikoksesta epäilty on sinne päätynyt.

Elokuviissa ja television rikosdraamoissa kuulustelut tapahtuvat askeettisessa huoneessa pöydän yli. Poliisipari on yhdellä puolella ja epäilty avustajineen toisella puolen pöytää. Pöydällä saattaa olla nauhuri tai huoneen nurkassa kamera, joka tallentaa kuulustelun. Dramatiikkaa lisää yksinäinen lamppu, joka valaisee pimeää huonetta sekä peilin takana näkymättömissä lymyävät tarkkailijat.

Bouananen kuulustelu sairaalassa oli kaukana tästä kaavakuvasta. Sairaalalaitteet hurisivat ja käsiraudat kilahtelivat Bouananen ranteessa, kun ensimmäinen kuulustelu veitsihyökkäykseen liittyen alkoi tuona sunnuntaina kahden maissa. Tutkintapöytäkirjaan alkamisajaksi kirjattiin kello 14.14.

Yleensä kuulemisen suorittaa yksi poliisi, mutta tässä tapauksessa poliiseja oli kaksi. Toinen oli varsinainen kuulustelija, ja toisen tehtävänä oli toimia niin sanottuna kuulustelutodistajana. Kuulusteleva poliisi suuntasi sanansa Bouananelle sänkyyn, ja minä istuin vähän sivummalla. Poliisilla oli videokamera ja kuulustelu taltioitiin. Alkuun

poliisi kertasi Bouananelle hänen oikeutensa. ”Minun oikeudet? Mitä ne ovat?” Bouanane ihmetteli. Hänelle kerrottiin, että oikeuksiin kuuluu avustaja sekä kuulustelutodistaja eli paikalla ollut toinen poliisi. Lisäksi oikeuksiin kuuluu, että rikoksen selvittämiseen ei tarvitse myötävaikuttaa. Bouanane kysyi sitten poliisilta, mitkä ovat hänen velvollisuutensa. Siihen poliisi vastasi, että velvollisuutesi on olla täällä paikalla ja kertoa nimesi. Siitä siirryttiin asiaan.

Poliisi selvitti Bouananen henkilöllisyyttä, tekopäivän tapahtumia ja motiivia teolle. Hänelle tietenkin kerrottiin myös, mistä häntä epäiltiin. Poliisi kysyi häneltä myös islaminuskosta.

Ensimmäinen kuulustelu kesti vajaan tunnin. Kuulustelun myötä ymmärsin, että Bouanane ymmärsi suomea ja että hän puhuikin suomea jonkun verran. Olin lehdestä lukenut, että hän oli käynyt Suomessa koulua jonkin aikaa, mutta oli se silti pieni yllätys. Päätin että tapaamme seuraavan kerran kahden ilman tulkkia.

Samana päivänä poliisi määräsi minulle ilmaisukiellon, eli minua kiellettiin sen kuluessa ilmaisemasta mitään esitutkinnassa tietooni tullutta uutta sivullisille, jos tiedot koskivat muita kuin päämiestäni. Kielto oli kolmen kuukauden mittainen, ja kiellon rikkomisesta minut olisi voitu tuomita jopa vuodeksi vankeuteen. Tällaisia kieltoja määrätään asianajajille hyvin harvoin, ja usein rajoitukset ärsyttävät asianajajia. Tässä tapauksessa kielto oli minulle enemmänkin helpotus, sillä vältyin näin vastaamasta moniin toimittajien kysymyksiin.

Kun kuulustelu oli ohi, pyysin poliisia litteroimaan kuulustelun ja toimittamaan sen minulle. Palasin Tampereelle. Seuraava kuulustelu järjestettäisiin kolmen päivän päästä.

Bouananea epäiltiin ensimmäisestä Suomessa tehdystä terroristirikoksesta, ja yhteiskunnallisesti se tarkoitti sitä, että tapaus sai paljon huomiota. Samalla se tarkoitti paljon paineita kaikille asiaan liittyneille. Ja jos tapaus oli ensimmäinen laatuaan asianajajalle, sitä se oli myös suurelle yleisölle.

Tapaus nostatti tunteita, pelkoa, ärtymystä ja vihaa. Yleistä mielialaa kuvasi tamperelaisen paikallislehden otsikkopian veitsihyökkäyksen jälkeen: Nyt puhuu Suomen vihattuimman miehen tamperelainen asianajaja. Olin siinä artikkelissa haastateltavana.

Ainoa asia, joka haastattelusta jäi mieleen, oli, kun toimittaja kysyi, onko minua uhkailtu. Vastasin että ei. Minulle oli kyllä Turun tapauksesta soiteltu ja olin saanut asiasta sähköpostia.

Perusviesti näissä yhteydenotoissa oli kysyä, että eikö minua hävetä. Netissä arvattavasti kiisteltiin asiasta paljon, mutta en käy keskusteluketjuja yleensä lukemassa enkä lukenut postauksia tälläkään kertaa. Arvaan, että keskustelupalstoilla pohdittiin sitäkin, että minä, Kaarle Gummerus, olin taas rahan perässä.

Saamissani viesteissä minua myös nimiteltiin. Mieleen jäi erityisesti titteli ”Suomen suurin häpeäpilkku”. Yksi kirjoittaja vihjaili sähköpostiviestissä, että omaisilleni, vaimolle ja lapsille pitäisi käydä samoin kuin puukottajan uhreille.

Yksi soittajista oli äänen perusteella vanhempi mies, selvästi maistissa. Puhuin hänen kanssaan jonkin aikaa, sillä hän ei varsinaisesti uhkaillut vaan lähinnä isällisesti moitti. Hän väitti, että terroristeja ei pidä avustaa lainkaan. Pitää vaan lyödä kunnon tuomio ja lähettää takaisin kotimaahan. Selitin hänelle, että puolustaja pitää jokaisella olla, jotta oikeudenkäynti menee oikein. Kova rangaistus tulee

varmasti, sanoin myös. Järkipuhe ei auttanut. Soittaja sanoi, että väärin tämä on joka tapauksessa.

En tiedä, ovatko Bouananea sairaalassa hoitaneet saaneet samalla tavalla kommentteja. Asianajaja taitaa olla terveydenhuollon väkeen verrattuna eri asemassa. Rikollinen voidaan paikata ja saada hänet tuomiolle, mutta puolustamista pidetään jotenkin moraalittomana.

Meidän puolustusasianajajien työ on tuoda oikeudessa esiin kaikki mahdolliset epävarmuustekijät, jotta oikeus voi tehdä oman harkintansa. Emme me ole tekemässä syyllisestä syytöntä. Jos Bouananen kaltaista ei puolusteta, alentuisimme samalle tasolle kuin rikolliset. Olisimme yhtä brutaaleja. Siksi puolustusasianajajia tarvitaan.

Minun tehtävänäni on siis omalta osaltani huolehtia, että jos päämieheni tuomitaan vaikka taposta tai murhasta, mitään epäilystä asiassa ei jää ja että tuomio on oikea.

Kerroin saamistani viesteistä juttua tutkineelle poliisille. Hän neuvoi ottamaan epäasialliset yhteydenotot talteen. Keräsin viestit yhteen ja annoin kansiolle nimeksi Uhkaukset. En pitänyt viestejä vakavina. Näin ne lähinnä mielenpurkauksina. Vastaavaa sisältöä lähetetään tässä ajassa paljon: omat tuttavaniakin tulivat minulle puhumaan Turun puukottajasta ja hänen puolustamisestaan hämmästelevään sävyyn. Kerroin viesteistä ja puheluista myös kotona. Taisin epäonnistua sanavalinnoissa. Viestit ymmärrettiin aivan eri tavalla kuin miten ne itse koin. Ne koettiin uhkauksina.

En siinä hetkessä tajunnut, että perhe oli eri tiedon varassa kuin minä. He tietävät jutuistani ja päämiehistäni saman kuin mitä muutkin uutisia seuraavat.

Kävimme asiasta keskustelun. Meille asennettiin kotitaloon hälytysjärjestelmä.

Bouananen toinenkin kuulustelu järjestettiin sairaalassa, tällä kertaa verisuonikirurgian osastolla. Oli keskiviikko.

Edeltävänä päivänä valtakunnansyyttäjänvirastossa Helsingissä oli perustettu tapausta varten kolmihenkinen syyttäjryhmä tapausta varten. Ryhmää, joka teki tiivistä yhteistyötä poliisin kanssa, johti apulaisvaltakunnansyyttäjä.

Ajoin taas Turkuun ja Tyksiin. Samalla järjestettiin myös vangitsemisistunto. Koska kyseessä on oikeudenistunto, lähdin tapaamiseen puvussa. Oikeuteen menen aina puvussa. Puku on työasuni, eräänlainen univormu, jossa esiinnyn kärjäsalissa. Vanhan sanonnan mukaan lääkäristäkin tulee lääkäri, kun hän vetää valkoisen takin päälleen. Siksi asianajajatkin käyttävät pukua. Nykyaikana puku ei kuitenkaan ole välttämättömyys, ja kun on kiire tai kun lähtö kuulusteluun tulee varsinaisen työajan ulkopuolella, se jää usein kotiin. Nuorena juristina opin, että oikeussaliin voi mennä ilman solmiota, mutta vain kesäkuukausina. Näin tiukasti ei nykyään enää ajatella, mutta itse noudatan tiukkaa pukukoodia.

Uskon, että myös asiakkaat kaipaavat oikeudelta pukukoodia. Muistan Tampereelta yhden vangitsemisoikeudenkäynnin, jossa tuomari tuli paikalle päällään jonkun bändin T-paita. Silloinen päämieheni hämmästeli asiaa.

Laitoin toiselle Turun-reissulleni sinisen puvun ja sini-raidallisen solmion. On minulla harmaita ja ruskeitakin pukuja, mutta sininen on jotenkin minun värini. Mustaa pukua en käytä, mutta joillekin se sopii. Ennen vanhaan oli sellainenkin traditio, että asianajajan piti pukeutua murhaoikeudenkäynneissä ehdottomasti mustaan. Se oli minusta vanhanaikaista ajattelua jo 1990-luvulla, enkä koskaan lähtenyt siihen mukaan. Jos menet paikalle mustissa, etkö silloin ole jo vähän tunnustanut, että juttu on murha?

SYYTÖN KUNNES TOISIN TODISTETAAN.

Poikkeuksellinen kurkistus nykypäivän rikoksiin ja niiden oikeudenkäynteihin. Puolustusasianajaja Kaarle Gummeruksen kaunistelematon elämäkerta vie keskelle esitutkin-
toja ja kuulusteluja – oikeussalien draamaa unohtamatta.

Kaarle Gummerus on kokenut puolustusasianajaja, jonka asiakkaina on ollut salakuljettajia, tappajia, rattijuoppoja, raiskaajia, terrorismista tuomittuja ja sotarikoksista epäiltyjä sekä vähäpätöisten rikosten tekijöitä. Juttujen mukana tutuiksi ovat tulleet mielentilatutkimukset, konetuliaseet ja panssaroidut autot. Ihan tavallisena asianajajana itseään pitävän Gummeruksen kintereillä ovat seuranneet jymyotsikoita metsästävät toimittajat, sillä Gummeruksen oikeudenkäynnit ovat usein olleet yhteiskunnallisesti merkittäviä ja yleisöä kiinnostavia.

Rikoksen taustalta löytyy aina myös tarina ja suuria murheita, joita asianajaja joutuu lähietäisyydeltä seuraamaan. Rikos koskettaa uhria ja tämän läheisiä, mutta myös tekijää ja hänen omaisiaan. Joskus liikuttuu myös kaiken nähnyt asianajaja. ”Koskaan en ole kuitenkaan pelännyt”, Gummerus sanoo.

9 789520 464974

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-6497-4